

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Факультет суспільно-гуманітарних наук та права
Кафедра української філології та зарубіжної літератури

Затверджено на засіданні кафедри української
філології та зарубіжної літератури

Завідувач кафедри
протокол №1 від 30.08.2024 р.

З. О. Митяй

Назва освітнього компонента <i>Обов'язковий/вибірковий</i>	ОСНОВИ СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ <i>Вибірковий</i>
Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Спеціальність	014.01 Середня освіта (Українська мова і література)
Освітня програма	Середня освіта. Українська мова і література
Рік викладання	2025-2026
Семестр	IV семестр
Викладач(-і)	Пачева Валентина Миколаївна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри української філології та зарубіжної літератури
Профайл викладача	https://dfn.mdpu.org.ua/my/
Контактна інформація та комунікація (зворотний зв'язок)	0977574413 pacheva.valentina@gmail.com Онлайн-консультації: через систему центру освітніх дистанційних технологій, WhatsApp, Viber
Сторінка освітнього компонента на сайті центру дистанційних освітніх технологій Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=1210

АНОТАЦІЯ

Дисципліна «Основи слов'янської філології» дає можливість розширити фахові компетентності через поглиблене вивчення актуальних проблем загального і порівняльного мовознавства, порівняльного методу в історичному мовознавстві та проблем слов'янського мовознавства. Окрім того, пропонується додаткове поглиблене вивчення історії і структури слов'янських мов (історії мов та історії вивчення слов'янських мов, найбільш актуальних проблем граматики, лексикології і лексикографії, питань писемності і літератури).

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Мета: розширити і поглибити спеціальну підготовку філолога-україніста; дати найважливіші знання про сучасний стан слов'янських мовних груп, історію мовних явищ,

важливіших рис діалектів, що допомагає поряд із іншими філологічними дисциплінами формуванню діалектичного світогляду в студентів, підготувати спеціалістів високої кваліфікації

Завдання:

- 1) ознайомитися з історією, структурою та особливостями слов'янських мов;
- 2) з'ясувати типологію і взаємозв'язок слов'янських літературних мов;
- 3) усвідомити функцію старослов'янської мови та її роль у розвитку слов'янських літературних мов.

ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ЗДОБУВАЧАМИ
Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 11. Здатність використовувати інформаційно-комунікаційні технології в освітній і професійній діяльності.

Спеціальні (фахові) компетентності:

ФК 05. Здатність взаємодіяти зі спільнотами (на місцевому, національному, європейському й глобальному рівнях) для розвитку професійних знань і фахових компетентностей, використання перспективного практичного досвіду й мовно-літературного контексту для реалізації навчально-виховних цілей.

ФК 07. Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 03. Знати основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різнорівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.

ПРН 21. Уміти використовувати інформаційно-комунікативні технології в професійній діяльності.

SOFT SKILLS, ЯКІ ФОРМУЮТЬСЯ В ОСВІТНЬОМУ КОМПОНЕНТІ

Комунікація.

Критичне мислення.

Уміння формувати власну думку та приймати рішення.

Емоційний інтелект.

Здатність розв'язувати проблеми.

Ненасильницьке спілкування.

ОБСЯГ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Вид заняття	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Загальна кількість годин
Кількість годин <i>Денна форма</i>	36	16	68	120 (4 кредити)

Кількість годин Заочна форма	12	6	102	120 (4 кредити)
--	----	---	-----	-----------------

Підсумкова (семестрова) форма контролю: 1 семестр – залік.

ПОЛІТИКА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

На заняттях вітається вчасне виконання здобувачами запланованих видів навчальної діяльності, кмітливість, комунікативні здібності й мовні навички. При оцінюванні враховується пізнавальна активність, креативність здобувачів, глибина засвоєного матеріалу.

Завдання викладач надає наприкінці заняття, а також висвітлює на сторінці Центру дистанційних освітніх технологій.

При опануванні курсу слід дотримуватись академічної доброчесності. Роботи повинні бути оригінальними дослідженнями чи міркуваннями. Відсутність посилань на використані джерела, фабрикування джерел, списування (в т.ч. із використанням мобільних девайсів), втручання в роботу інших студентів становлять, але не обмежують, приклади можливої академічної недоброчесності. Виявлення ознак академічної недоброчесності є підставою незарахування роботи викладачем. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувач повинен повторно виконати роботу. Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час онлайн тестування (наприклад, сервіс центру дистанційних освітніх технологій).

Здобувачі вищої освіти можуть брати участь у Проєкті сприяння академічній доброчесності в Україні (SAIUP) <https://nuwm.edu.ua/sp/akademichnadobrochesnistj>.

Здобувачі мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті.

Освітній процес під час військового стану здійснюється у синхронно-асинхронному форматі з обов'язковим дотриманням безпекового режиму під час повітряних тривог.

СТРУКТУРА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Перелік тем	Кількість годин				Кількість годин Заочна форма				Рекомендована література
	л	пр	ср	всьо го	л	п р	ср	всьо го	
Слов'янська філологія як наука і навчальна дисципліна	2	2	8	12	2	-	8	10	1,2,4,5,6,11
Основні періоди розвитку слов'янської філології	4	2	10	16	2	-	14	16	1,2,4,5,6,11
Походження слов'янських мов: праслов'янська мова	4	2	8	14	2	2	16	20	1,2,3,4,5,6,7,10,11,13,17,19
Слов'янська	8	4	8	20	2	2	16	20	1,2,3,4,5,6,7,10,13,17,

писемність. Старослов'янська мова									19
Слов'янські мови. Східнослов'янська група мов	6	2	10	18	2	-	16	18	1,2,3,4,5,6,8,9,12,14,15,16,18,20,21,22
Слов'янські мови. Західнослов'янська група мов	6	2	12	20	-	2	16	18	1,2,3,4,5,6,18,20,21
Слов'янські мови. Південнослов'янська група мов	6	2	12	20	2	-	16	18	1,2,3,4,5,6,20,21,22
Разом	36	16	68	120	12	6	102	120	

ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Частина 1. Історія слов'янської філології та формування слов'янських мов

Тема 1. Слов'янська філологія як наука і навчальна дисципліна. Поняття «філологія», «слов'янська філологія», «слов'янознавство». Сучасне розуміння слов'янської філології та її зв'язки з іншими науками. Славістика та її галузі. З'їзди славістів. Методологія науки: загальнофілософська, загальнонаукова та часткова методології. Мовознавчі методи. Нефілологічні методи.

Тема 2. Основні періоди розвитку слов'янської філології. Зародження слов'янської філології. Становлення слов'янської філології. Розквіт слов'янської філології. Основоположники наукової славістики. Філологія античного світу та середньовіччя. Розвиток славістики у XIX ст.: напрями досліджень, наукові центри. Слов'янознавство у кн. XIX-на поч. XX ст. Слов'янознавство у другій пол. XX - на поч. XXI ст.

Тема 3. Походження слов'янських мов: праслов'янська мова. Поняття «діалект» і «мова». Термін «праслов'янська мова». Хронологічні межі існування праслов'янської мови. Періодизація історії праслов'янської мови. Основні ознаки праслов'янської мови. Фонетична транскрипція праслов'янської мови. Діалектне членування праслов'янської мови. Західний, східний та південний діалекти. Пралехітський і прачесько-словацький піддіалекти. Власне східний і центральний піддіалекти.

Тема 4. Слов'янська писемність. Старослов'янська мова. Просвітницька діяльність Кирила та Мефодія. Давні слов'янські абетки – кирилиця та глаголиця. Пам'ятки слов'янської писемності. Старослов'янська мова: суспільно-політичні умови виникнення, періодизація її історії, живомовна основа. Особливості старослов'янської графіки. Числове значення старослов'янських азбук. Діакритичні знаки. Розділові знаки. Значення кирилиці в історії розвитку слов'янського письма. Старослов'янська палеографія. Джерела для вивчення старослов'янської мови й письма. Книгодрукування у слов'ян. Інкунабули та інші першодруки.

Частина 2. Сучасні слов'янські літературні мови і діалекти

Тема 5. Слов'янські мови. Східнослов'янська група мов. Класифікація слов'янських мов. Українська мова. Російська мова. Білоруська мова.

Тема 6. Слов'янські мови. Західнослов'янська група мов. Польська мова. Серболужицькі мови. Верхньолужицька і нижньолужицька мови. Чеська мова. Словацька мова. Полабська мова.

Тема 7. Слов'янські мови. Південнослов'янська група мов. Півднослов'янські літературні мови і діалекти. Болгарська мова. Македонська мова. Сербська мова. Хорватська мова. Словенська мова.

ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

1	Написання есе (теми есе на сайті ЦОДТ)
2	Складання конспекту (теми на сайті ЦОДТ)
3	Підготовка усної доповіді (теми на сайті ЦОДТ)

Докладний опис завдань для самостійної роботи представлений на сайті ЦОДТ.

ПИТАННЯ ДО ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Які значення має термін «філологія»?
2. Визначити зміст понять «слов'янська філологія», «слов'янознавство» або «славістика».
3. З якими дисциплінами перебуває в тісних зв'язках філологія? У чому полягає цей зв'язок?
4. Чому філологію називають синкретичною наукою?
5. Коли і як виникла слов'янська філологія як наука, якою була її проблематика спочатку?
6. Назвати представників основних філологічних шкіл в античних країнах.
7. Хто представляв нову добу у філології? Хто запровадив термін «філологія» і в якому значенні?
8. Чому як наука філологія почала формуватися лише наприкінці XVIII – XIX ст.?
9. Назвати рівні філологічної методології та пояснити у чому їх суть.
10. Охарактеризуйте процес зародження слов'янської філології, назвіть її основні центри та засновників.
11. Які особливості становлення слов'янської філології у східних слов'ян, який внесок провідних українських учених у цей процес?
12. Що характерно для становлення західнослов'янської філології?
13. З'ясуйте особливості становлення південнослов'янської філології. Охарактеризуйте діяльність її основних представників.
14. Опишіть процес становлення слов'янської філології в зарубіжних (неслов'янських) наукових центрах.
15. Охарактеризуйте розвиток слов'янської філології в Україні протягом XX – на початку XXI ст.
16. У чому полягають здобутки західнослов'янської філології першої половини XX – на початку XXI ст.?
17. Вкажіть особливості й результати розвитку південнослов'янської філології протягом першої половини XX – на початку XXI ст..
18. Які найактуальніші завдання стоять перед сучасною слов'янською філологією?
19. Пояснити терміни, які використовують на позначення праслов'янської мови.
20. Які є періодизації історії праслов'янської мови?
21. Описати основні фонетичні ознаки праслов'янської мови, враховуючи різні періоди її розвитку.
22. У чому сутність фонетичної транскрипції праслов'янської мови?
23. На які діалекти і піддіалекти членується праслов'янська мова і чим це зумовлено?
24. Які фонетичні відмінності між піддіалектами праслов'янської мови?
25. Проаналізувати розвиток основних звукосполук праслов'янської мови у різних групах слов'янських мов.
26. Які передумови виникнення писемності у слов'ян?

27. Як було створено власне слов'янське письмо? Яка роль Кирила і Мефодія та їхніх учнів у цьому процесі?
28. Охарактеризуйте хронологічне співвідношення абеток глаголиці і кирилиці.
29. У чому специфіка накреслення глаголических літер (назви, звукові і числові значення, варіанти кирилиці в слов'янських мовах)?
30. Пояснити терміни, які використовують на позначення праслов'янської мови.
31. Які є періодизації історії праслов'янської мови?
32. Описати основні фонетичні ознаки праслов'янської мови, враховуючи різні періоди її розвитку.
33. Аргументуйте розвиток і класифікацію слов'янських мов.
34. Які найістотніші ознаки є спільними для східнослов'янських мов? Поясніть причини такого стану.
35. Які основні ознаки притаманні сучасній українській літературній мові? Проаналізуйте її діалектну основу й діалектне членування загальнонародної мови.
36. Розкрийте основні ознаки сучасної російської літературної мови. Охарактеризуйте діалектне членування російської мови.
37. У чому особливість розвитку білоруської літературної мови? Назвіть її основні ознаки й діалектне членування загальнонародної мови.
38. Проаналізуйте спільні ознаки західнослов'янських мов.
39. Прокоментуйте розвиток польської літературної мови та її вивчення. Розкрийте її основні ознаки й діалектне членування польської мови.
40. У чому особливість розвитку серболужицьких мов? Назвіть їх дослідників, основні ознаки й діалектну основу.
41. опишіть історію чеської літературної мови та її вивчення. Охарактеризуйте її основні ознаки й діалектне членування національної мови.
42. Які основні ознаки словацької літературної мови? Назвіть діалекти словацької мови.
43. Охарактеризуйте розвиток полабської мови.
44. Які спільні ознаки південнослов'янських мов?
45. Проаналізуйте болгарську літературну мову.
46. З'ясуйте особливість розвитку македонської мови.
47. Проаналізуйте сербську літературну мову.
48. У чому особливість розвитку та які основні ознаки хорватської літературної мови?
49. Проаналізуйте словенську літературну мову.
50. У чому полягає проблема виділення слов'янських літературних мікромов? Які мікромови претендують на такий статус?

МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Програмні результати навчання	Методи навчання	Форми і засоби оцінювання
ПРН 03. Знати основні функції й закони розвитку мови як суспільного явища, різнорівневу (системну) організацію української мови та її норми, особливості використання мовних одиниць у певному	Пояснення, спостереження і аналіз випадків, аналітичний метод, синтетичний метод, пояснювально-ілюстративний метод, навчальні дискусії,	Поточний контроль: усна відповідь, есе, виконання конкретних завдань і вправ. Підсумковий контроль: залік.

контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.	створення ситуацій пізнавальної новизни	
ПРН 21. Уміти використовувати інформаційно-комунікативні технології в професійній діяльності.	Пояснювально-ілюстративний метод, спостереження, порівняння, пояснення, сторітеллінг, метод формулювання проблем	Поточний контроль: захист презентації, доповідь, самоконтроль. Підсумковий контроль: залік.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ВІДПОВІДНО ДО ФОРМ І ВИДІВ КОНТРОЛЮ

Оцінювання результатів навчання здійснюється відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу в МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/> та «Положення про бально-накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у МДПУ імені Богдана Хмельницького» <https://mdpu.org.ua/universitet/informatsiya-shho-pidlyagaye-oprilyudnennyyu/dokumenti-vishhogo-navchalnogo-zaklad/polozhennya-z-organizatsiyi-osvitnogo-p/>.

Бально-накопичувальна система оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти з кожного освітнього компонента містить поточний, підсумковий контроль знань та оцінювання самостійної роботи. Робота здобувачів на навчальних заняттях оцінюється за видами навчальної діяльності. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні роботи здобувачів на навчальних заняттях складає 30 балів. Самостійна робота є видом навчальної діяльності здобувача, яка підлягає оцінюванню. Викладач визначає види самостійної роботи здобувачам. Максимальна сумарна кількість балів при оцінюванні самостійної роботи здобувачів складає 30 балів.

Підсумковий контроль знань – вид контролю, який проводиться наприкінці навчального семестру у формі екзамену, заліку/диференційного заліку.

Загальний бал (ЗБ) з освітнього компонента складається з суми балів, отриманих за навчальну, самостійну роботу та підсумковий контроль знань (залік /екзамен).

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи (КР), загальний бал рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено проходження навчальної практики (НП), загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + НП) / 2$, де ЗБ ОК = 100 балів; НП = 100 балів.

Якщо освітнім компонентом передбачено виконання курсової роботи та проходження навчальної практики, загальний бал (ЗБ) рахується за формулою: $ЗБ = (ЗБ\text{ ОК} + КР + НП) / 3$, де ЗБ ОК = 100 балів; КР = 100 балів; НП = 100 балів. Отриманий результат і буде показником загального балу (ЗБ).

	Бально-накопичувальна система здобувача з освітнього компонента	Частина 1			Частина 2		
Види навчальні	Робота на навчальних заняттях (максимально 30 б.):						
	Усна відповідь	10					

Вправи	10
Тестові завдання	10
Самостійна робота студента (максимальний сумарний бал – 30):	
Складання конспекту	10
Усна доповідь	10
Написання есе	10
Підсумковий контроль: залік (максимальний бал – 40)	40
Загальний бал (максимальний – 100)	100

Оцінювання видів навчальної діяльності

Максимальна кількість балів та вимоги до їх накопичення	
Усна відповідь (максимально 10 б. за 10 запитань)	
1 б.	За відповідь на 1 конкретно поставлене запитання.
Тестові завдання (максимально 10 б. за 10 тестових завдань)	
1 б.	За правильний варіант відповіді на 1 тестове завдання.
Вправи (5 б. за одну правильно виконану вправу; максимальна кількість балів за дві правильно виконані вправи)	
5 б.	без помилок.
4 б.	1-3 помилки.
3 б.	4-6 помилок.
2 б.	7-10 помилок.
1 б.	понад 10 помилок.
Конспект (максимально 10 б.)	
10 – 9 б.	За логічну, чітку структурування матеріалу; зміст щодо теми передано правильно; наявні аргументи або приклади, авторські коментарі здобувача; особливо вітається наявність схем чи таблиць, розроблених здобувачем, що презентують певні питання теми; враховується кольорове та інше виокремлення основних формулювань, винятків із правил тощо.
8 – 7 б.	За чітку структурування матеріалу; достатнє розкриття змісту теми і достовірну передачу інформації; наявні аргументи або приклади, але відсутні авторські коментарі здобувача; наявні схеми чи таблиці, розроблені здобувачем, що презентують певні питання теми; враховується кольорове та інше виокремлення основних формулювань, винятків із правил тощо.
6 - 5 б.	За достовірну передачу інформації; чітку структурування матеріалу; достатнє розкриття змісту теми, але відсутні аргументи або приклади, авторські коментарі здобувача; враховується кольорове та інше виокремлення основних формулювань, винятків із правил тощо.
4 – 3 б.	За нечітку структурування матеріалу; неповне розкриття змісту теми, з логічними перервами або помилками; відсутні аргументи або приклади, авторські коментарі здобувача; не використовується кольорове та інше виокремлення основних формулювань, винятків із правил тощо.

2 – 1 б.	За неповне розкриття змісту теми, з логічними перервами або помилками; відсутні аргументи або приклади, авторські коментарі здобувача; не використовується кольорове та інше виокремлення основних формулювань, винятків із правил тощо; грубі помили у змісті конспектованої теми; за її схематичне розкриття із втратою логіки викладу щодо оригінального змісту конспектованих джерел; переписування з тексту деяких абзаців, що не мають суттєвого значення щодо змісту конспектованої теми.
0 б.	За відсутність конспекту.
Есе (максимально 10 б.)	
<p>Есе – самостійний творчий письмовий вид діяльності здобувача вищої освіти, який відображає особистісне сприймання обраної теми та її осмислення у невеликому за обсягом, вільної композиції висловлюванні, що характеризується невимушеністю та емоційністю викладу і складається зі вступу, основної частини та висновку. У вступі обов'язково обґрунтовується вибір теми есе, в основній частині – теоретичні засади обраної теми та викладається основне питання. Важливо, що тут аналіз інших аргументів і позицій. Висновок є підсумком, поясненням, підкреслює значення викладеного в основній частині.</p> <p>Необхідно дотримуватися послідовності виконання наступних видів діяльності:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Осмислення плану і змісту есе згідно із темою. Визначення стилістики майбутнього тексту. 2) Формулювання основної ідеї, аргументація основної думки та її підсилення у завершальній частині есе. Дотримання логічного зв'язку зі вступом і основною частиною в тексті. 3) Перевірка наявності в побудові есе логічного зв'язку між його умовними частинами та дотримання єдиного стилю написання есе, вимог до написання тексту. 4) Усунення виявлених після самоперевірки у тексті есе недоліків. <p style="text-align: center;">Підготовка чистового варіанту тексту до оцінювання</p> <p>Робота має бути оформлена згідно з: основними вимогами до використання цитат; лексичними, фразеологічними, граматичними і стилістичними нормами української літературної мови; правилами української орфографії і пунктуації.</p>	
Критерії оцінювання мовного та змістового оформлення есе	
10 б.	За відсутність орфографічних, пунктуаційних помилок та із лексичних, граматичних, стилістичних 1 допущену помилку; оригінальне за думкою та оформленням висловлення відповідно до мовленнєвої ситуації; за вичерпно висвітлену тему; вправно сформульовану тезу; аналіз різних поглядів; 2 доречні аргументи; використання з різних джерел інформації для розв'язання порушених у висловленні проблем; приклади переконливі, конкретизовані; логічність і послідовність викладу; відповідність висновку темі та його зв'язок зі сформульованою тезою, прикладами та аргументами; багатство лексики та художню довершеність.
9 б.	За 1 (негрубу) орфографічну, пунктуаційну та із лексичних, граматичних, стилістичних 2 допущених помилки; послідовний повний текст; врахування комунікативного завдання; вправно сформульовану тезу; аргументовану, чітко висловлену думку та її зіставлення з думками інших; зв'язок предмету твору із власним

	життєвим досвідом; 2 доречні переконливі аргументи; конкретизовані приклади; багатство лексики, точність слововживання; стилістична єдність і граматична різноманітність; відповідність висновку темі та його зв'язок зі сформульованою тезою, прикладами та аргументами.
8 б.	За 1 орфографічну, пунктуаційну та із лексичних, граматичних, стилістичних 3 допущених помилки; послідовний і повний за обсягом текст; врахування комунікативного завдання; чітку тезу; певним чином аргументовані різні погляди на проблему; 2 переконливі аргументи; доречні приклади; неординарну побудову висловлення та багатство лексики; дотримання граматичних норм і стильової єдності тексту; наявність 1 помилки за одним із критеріїв; відповідність висновку темі та його зв'язок зі сформульованою тезою, прикладами та аргументами.
7 б.	За 1+1(негрубу) орфографічних, пунктуаційних та із лексичних, граматичних, стилістичних 5-6 допущених помилок; послідовний, повний за обсягом, логічний текст; сформульовану тезу, що відповідає загалом розкритій темі; розкрити основну думку; доречний аргумент; вдалу лексику; доречний приклад; відповідність висновку темі; допускається: нечітке формулювання тези; відсутність чіткої особистісної позиції та належної її аргументації.
6 б.	За 3 орфографічних, пунктуаційних та 5-6 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; повне за обсягом і логічне висловлення; ґрунтовно висвітлену тему та сформульовану у відповідності з темою тезу; доречний аргумент; не конкретизований приклад; відповідність висновку темі; допускаються: нечіткий зв'язок предмету обговорення із сучасністю; відсутність переконливих доказів для обґрунтування; словниковий запас недостатньо багатий; бракує різноманітності у лексиці.
5 б.	За 4 орфографічних, пунктуаційних та 5-6 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; зв'язний, з елементами самостійних суджень текст, що за обсягом відповідає нормі; тезу, яка відповідає темі; доречний аргумент; вдалу лексику; відповідність висновку темі; допускаються: деякі відхилення від теми та порушення щодо послідовності її викладу; висловлювання не завжди конкретні, не підкріплені наведенням фактів; не завжди логічні переходи між абзацами; неаргументована основна думка.
4 б.	За 5-6 орфографічних, пунктуаційних та 7-8 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; висловлення, що за обсягом заверрене; розкрити тему; зв'язний виклад; наявність доречного аргументу але непереконливий приклад; висновок, що має часткову відповідність тезі або не пов'язаний з аргументами та прикладами; помітний її репродуктивний характер, відсутність самостійних суджень; не завжди вдала аргументованість; неточні висловлювання та невдалі синтаксичні конструкції.

3 б.	За 7-8 орфографічних, пунктуаційних та 7-8 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; висловлення, що за обсягом завершене; майже розкриту тему; тезу не сформульовану вправно; 1 аргумент; непереконливий приклад; висновок, який частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом та прикладом; поверховість у розкритті теми; основну думку простежити важко; відносно чітку структуру висловлення; посередній словниковий запас; відсутність стильової єдності.
2 б.	За 9-12 орфографічних, пунктуаційних та 9-10 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; висловлення, яке за обсягом більше половини від норми (близько 2 сторінок) та має певну завершеність, зв'язність; за недостатню дотриманість послідовного та чіткого викладу думки, змістової і стилістичної єдності; бідну лексику й граматичну будову тексту; тезу, що не цілком у відповідності із темою; аргумент, що не впливає з тези; приклад недоречний; нечіткий висновок, лише частково відповідає тезі, не пов'язаний з аргументом.
1 б.	За 13-16 і більше орфографічних, пунктуаційних та 9-10 лексичних, граматичних, стилістичних помилок; відсутність зв'язності й цілісності тексту; за одноманітне лексичне та граматичне оформлення; тезу, що не відповідає запропонованій темі; відсутність аргументу; фрагментарність; виклад думки на елементарному рівні; за недоречні аргументи і приклади (або робота без прикладів та з недоречними аргументами).
Усна доповідь (максимально 10 б.)	
Доповідь є одним із видів монологічного мовлення, представляє інформацію, що відбиває суть питання або дослідження щодо певної ситуації. Обсяг доповіді має бути не менше 8 сторінок. Усна доповідь містить вступ (актуальність, мета та стан вивченості теми у опублікованих джерелах), основну частину (аргументовано розкриває суть теми) та висновки (чіткі, лаконічні, відображають зміст теми і не містять нових свідчень).	
10-9 б.	Зміст усної доповіді відповідає заявленій темі, її цілісності. Має композиційну гармонійність. Розкрито предмет, що вивчається. Здійснено узагальнення щодо альтернативних теоретичних підходів у межах теми, якості опрацьованих інформаційних джерел. Наявні та обґрунтовані пропозиції щодо вивченої теми, їх значущості (теоретичної та практичної), якості та змістовна послідовність доповіді. Викликає високий ступінь зацікавлення.
8-7 б.	Зміст усної доповіді відповідає заявленій темі, її цілісності. Загалом має композиційну гармонійність. Розкрито предмет, що вивчається. Здійснено узагальнення щодо альтернативних теоретичних підходів у межах теми, якості опрацьованих інформаційних джерел. Наявні пропозиції щодо вивченої теми, їх значущості, якості та змістовна послідовність доповіді. В цілому доповідь викликає зацікавлення.
6-5 б.	Зміст усної доповіді відповідає заявленій темі, її цілісності. Загалом має композиційну гармонійність. Розкрито предмет, що вивчається. Здійснено узагальнення щодо якості опрацьованих інформаційних джерел. Наявні пропозиції щодо вивченої теми, їх

	значущості, змістовна послідовність доповіді. В цілому доповідь викликає зацікавлення.
4-3 б.	Зміст усної доповіді здебільшого відповідає заявленій темі, її цілісності. Загалом має чітку композицію. Розкрито предмет, що вивчається. Здійснено спробу узагальнення щодо якості опрацьованих інформаційних джерел. Наявні окремі пропозиції щодо вивченої теми, їх значущості, здебільшого дотримано змістовну послідовність доповіді.
2-1 б.	Зміст усної доповіді має помітні відхилення щодо заявленої теми, її цілісності. Композицію порушено. Слабко розкрито предмет, що вивчається. Відсутні узагальнення щодо якості опрацьованих інформаційних джерел та пропозиції щодо вивченої теми, їх значущості. Немає змістовної послідовності доповіді.
0 б.	Доповідь відсутня.

Підсумковим контролем на освітньому компоненті є залік, на його складання надається 40 балів. Контрольна (залікова) робота містить 2 теоретичні питання (максимально по 10 балів за кожне) та 20 тестових завдань (по 1 балу за правильну відповідь) з усіх тем, які входять до програми освітнього компонента.

Критерії оцінювання підсумкового контролю:

Характеристика оцінювання знань критеріїв	Якісна шкала	Оцінювання теоретичного питання	За 40 бальною шкалою
Високий рівень Характеризується узагальненими, системними знаннями з предмета. Чітко та послідовно демонструє глибину розуміння вивченого матеріалу, вміння самостійно застосувати знання, аналізувати мовні явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію, узагальнювати та доходити висновків на основі конкретного матеріалу. При цьому виявляє точність у термінологічному окресленні понять і комунікативно виправдане користування засобами української мови. Творча, навчальна діяльність має дослідницький характер.	відмінно	9-10	36-40
Високий рівень Характеризується глибокими і міцними знаннями – з предмета, уміннями застосувати знання, творча, навчальна діяльність має частково дослідницький характер, позначена уміннями самостійно оцінювати різноманітні життєві	добре	8	33-35

ситуації, явища, факти, виявляти і відстоювати особистісну позицію.			
Достатній рівень Характеризується знаннями суттєвих ознак, понять, явищ, закономірностей, зв'язків між ними. Студент самостійно засвоює знання у стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, синтезом, узагальненням, порівнянням, абстрагуванням), уміє робити висновки, виправляти допущені помилки.	добре	6-7	30-32
Середній рівень Знання неповні, поверхневі. Студент відновлює основний навчальний матеріал, але недостатньо осмислено, не вміє самостійно аналізувати, робити висновки. Здатний вирішувати завдання за зразком. Володіє елементарними вміннями навчальної діяльності.	задовільно	5	27-29
Початковий рівень Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, обумовлюється початковим уявленням про предмет вивчення.	задовільно	3-4	24-26
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння застосувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач.	Не зараховано (з можливістю повторного складання)	2-3	21-23
Незнання значної частини навчального матеріалу, суттєві помилки у відповідях на питання, невміння орієнтуватись при виконанні практичних задач, незнання основних фундаментальних положень	Не зараховано (з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента)	0-1	1-20

Оцінювання результатів навчання в Університеті здійснюється відповідно до 100-бальної шкали:

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ПОРЯДОК ВИЗНАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ, ОТРИМАНИХ У НЕФОРМАЛЬНІЙ ОСВІТІ

Здобувачі вищої освіти мають право на визнання результатів навчання, отриманих в неформальній освіті. Визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті, регулюється Положенням про порядок визнання результатів навчання у процесі неформальної освіти в Мелітопольському державному педагогічному університеті імені Богдана Хмельницького <http://surl.li/lgwzd>.

Викладач надає здобувачам актуальну інформацію про підвищення рівня професійної підготовки та можливе перезарахування результатів, отриманих у неформальній освіті. Такі рекомендації надаються здобувачам на сторінках освітніх компонентів на ЦОДТ, а також у WhatsApp-групах.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Основна література:

1. Леута О. І. Старослов'янська мова: підручник. Київ: Вища школа, 2001. 255 с.
2. Лучик В. В. Вступ до слов'янської філології: підручник. 2-ге вид., випр. і доповн. Київ: ВЦ «Академія», 2013. 344 с.
3. Майборода А. В. Старослов'янська мова: підручник. Київ: Вища школа, 1975. 272 с.
4. Мозолюк О. М., Беркешук І. С. Вступ до слов'янської філології: навч. посібн. для студентів спеціальності "Філологія. Українська мова і література" денної форми навчання. Кам'янець-Подільський: Видавництво Кам'янець-Подільський національний ун-т імені І. Огієнка, 2009. 280 с.
5. Семенов О. Вступ до слов'янської філології: навч. посібн. Суми: Видавництво Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 190 с.

Додаткова література:

6. Баран В. Д. Давні слов'яни: монографія. Київ, 1998. 335 с.
7. Брайчевський М. Походження слов'янської писемності: монографія. Київ, 1998. 152 с.

8. Філак І.Я. Вступ до слов'янської філології: навчально-методичний посібник. Ужгород: ВІК-У, 2023. 56 с.

9. Слов'янська філологія на Україні (1977—1981): бібліографічний покажчик. Ч. І. Мовознавство. Фольклористика. Київ, 1983. 208 с.

Словники

10. Белей Любомир, Белей Олег. Словник старослов'янсько-український. Львів: Свічадо, 2001. 332 с.

11. Ганич Д. І., Олійник С. І. Словник лінгвістичних термінів. Київ: Вища школа, 1985. 360 с.

12. Етимологічний словник української мови: в 7 т. / відпов. ред. О. С. Мельничук. Т. 1-6. Київ, 1983-2012.

13. Пуряєва Наталія. Словник церковно-обрядової термінології. Львів: Свічадо, 2001. 160 с.

Електронні ресурси:

14. Білоруська мова. https://vue.gov.ua/%D0%91%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%80%D1%83%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%B0_%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0

15. Доповідь: зразок написання та правила оформлення. URL: <https://naurok.ua/student/blog/dopovid-zrazok-napisannya-ta-pravila-oformlennya#:~:text=%D0%9E%D0%B1%D1%81%D1%8F%D0%B3%20%D0%B4%D0%BE%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D1%96%20%E2%80%93%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA,%6%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D1%80%D1%96%D0%BD%D0%BE%D0%BA%2C%20%D0%B2%D0%BE%D0%BD%D0%B0%20%D0%BD%D0%B0%D0%B7%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D1%94%D1%82%D1%8C%D1%81%D1%8F%20%D0%BF%D0%BE%D0%B2%D1%96%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F%D0%BC>

16. Ірина Курганська. Яна Гринько. Російські геноциди. <https://tyzhden.ua/rozshyrenab-abetka-rosijskoho-kolonializmu/>

Національна бібліотека України імені В.І. Вернадського. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

17. 5 таємниць української абетки, які має знати кожен вчитель-філолог. <https://osvitoria.media/experience/5-tayemnyts-ukrayinskoyi-abetky-yaki-maye-znaty-kozhen-vchytel-filolog/>

18. Репозиторій МДПУ імені Богдана Хмельницького. URL: eprints.mdpu.org.ua

19. Українська абетка. <https://ar.pinterest.com/pin/751256781585929013/>

Публікації з освітнього компонента викладачів освітньої програми, з якими можна ознайомитися в репозиторії <http://eprints.mdpu.org.ua> та у вільному доступі у мережі Інтернет:

20. Методичні рекомендації до семінарських занять та самостійної роботи зі вступу до слов'янської філології. /Укладачі: В.М. Пачева. Мелітополь, 2012. 22 с.

21. Пачева В.М. Явище «акання» як спільна проблема українського, російського і болгарського мовознавства. Болгарите в Северното Причорноморіе. Изследованія и материали. Т.10. Одеса-Велико Търново, 2009. С.605–609.

22. Пачева В.М. Наименования на населените места в Северното Приазовіе. Сборник доклади Четвърта международна конференция «Географски науки и образование», 30 – 23 октомври 2015 г., Шумен. Университетско издателство «Епископ Константин Преславски». С. 233 – 239.